

Dalan advokatfirma

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1198-

2. juni 2021

Avgjørelse av klage på avslag på søknad om forebyggende uttak av bjørn i rovviltregion 5

Klima- og miljødepartementet viser til klage 19. april 2021 fra Dalan advokatfirma over Miljødirektoratets vedtak 14. april 2021 om avslag på søknad om forebyggende uttak av bjørn i rovviltregion 5.

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratets vedtak av 14. april 2021 om avslag på søknad om forebyggende felling av bjørn i deler av region 5. Departementet har lagt vekt på at det på vedtakstidspunktet ikke forelå noen akutt skadesituasjon, og at det heller ikke forelå et fremtidig skadepotensial av tilstrekkelig omfang til å åpne for felling. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Saksgang

Svahken sitje søkte 8. april 2021 om forebyggende uttak av bjørn i rovviltregion 5. Miljødirektoratet avsto søknaden 14. april 2021. Vedtak ble påklaget av Dalan advokatfirma 19. april 2021. Miljødirektoratet behandlet klagen 27. april 2021 og opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken ble oversendt Klima- og miljødepartementet 29. april 2021.

Klagers anførsler

I klagen vises det til at det ikke skal være bjørn i kalvingsområder for tamrein, og at i prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt. For å sikre effektivt uttak må dette skje mens det er snø. Fjerning må skje før kalvingen starter ellers vil det forstyrre kalvingen og p regningstiden. Klager er kritisk til Statens Naturoppsyn sin vurdering av kadaverfunn og deres konklusjon om at skaden skyldes jerv. Videre mener de flytting må vurderes som alternativ til felling, og at passivitet fra myndighetene sannsynlig vil presse fram uønskede nødretts/nødvergesituasjoner. Forvaltningen skal sikre sør-samisk reindrift. Det regionale bestandsmålet for bjørn er nådd, og Svensk forvaltning har en mer liberal tilnærming til uttak av bjørn og er i samsvar med rovviltforliket.

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet sier i sitt vedtak blant annet:

"Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnede rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og Stortinget har i rovviltforliket i 2011 presisert at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av disse bestemmelsene. Bernkonvensjonens artikkel 9 er sentral hva gjelder adgang til uttak av rovvilt for å beskytte bestemte interesser. Bestemmelsene fra konvensjonen er gjennomført i naturmangfoldloven § 18, som slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein, eller for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det at soneinndelingen i den geografisk differensierte rovviltforvaltningen må forvaltes tydelig. Det vil si at det skal være tydelige forvaltningsmessige forskjeller mellom forvaltningsområder for rovvilt og prioriterte beiteområder. Det skal praktiseres en høyere terskel for tillatelse til uttak av rovvilt innenfor forvaltningsområdene, versus områdene som er avsatt som beiteprioriterte. Svahken sijte sine områder er i beiteprioritert område. Videre er det et politisk mål at reguleringen av rovviltbestandenes vekst og utbredelse i størst mulig grad skjer igjennom lisensfelling. Rovviltnemda i rovviltregion 5 vedtok, 20. april 2020, en kvote for betinget skadefelling og lisensfelling av brunbjørn i 2020. Kvoten ble satt til tre dyr, som kunne felles på betinget skadefelling i perioden fra og med 1. juni 2020, videre kunne eventuelt gjenværende kvote 21. august, bli tilgjengelig for lisensfelling. Tre bjørner ble felt på skadefelling i Tynset, Tolga og Rendalen etter vedtak om iverksetting av skadefelling fra Statsforvalteren i Innlandet. Den siste av bjørnene ble felt 19. august, og det ble følgelig ingen lisensfelling i region 5 i 2020, og følgelig var det heller ingen gjenværende kvote etter endt lisensfelling av bjørn for regionen høsten 2020. Skadefelling er et virkemiddel som kan iverksettes dersom det oppstår en akutt skadesituasjon, og dersom det ikke finnes en annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Et element for iverksetting av en skadefelling er at det foreligger kadaver eller skader som kan undersøkes og påvises tatt av bjørn, og at skadene ser ut til å kunne fortsette. Dersom det er sannsynlig at skadene vil vedvare og det ikke er andre rimelige forebyggende tiltak som kan iverksettes, vil skadefelling kunne gis. Fellingstillatelsene på bjørn i region 5 som ble iverksatt av Statsforvalteren i Innlandet i 2020 ble alle gitt etter at det var påvist skader av bjørn. Statsforvalteren gav også en tillatelse til skadefelling av bjørn, etter at det var påvist to skader på tamrein i Svahken i juni 2020. Sistnevnte ble ikke effektivt, men det ble ikke påvist flere skader. Søknaden om skadefelling er begrunnet ut fra forebyggende hensyn med henvisning til skadepotensialet som bjørn har ved å oppholde seg i kalvingsområdene. Slik denne situasjonen er per i dag er det ikke påviste skader på tamrein i området. I særskilte tilfeller kan skadehistorikken og skadepotensialet være så omfattende og sannsynlig, at uttak uten direkte forutgående skade kan vurderes. Det må da være en viss nærhet i tid til skadene potensielt kan oppstå. Det ble påvist to skader på tamrein forårsaket av bjørn i reinbeitedistriktet i løpet av 2020, begge registrert 15. juni. Miljødirektoratet har vurdert at det på nåværende tidspunkt enda er noe tid til kalvingen starter. Det er kjent at bjørnene som er registrert er merket med forskningssendere og at de forrige sesong benyttet arealer i begge land. Det er slik vi ser det på nåværende tidspunkt usikkert om observerte individ vil oppholde seg i området i kalvingstiden. Og vi finner ikke grunnlag for å iverksette skadefelling, kun basert på potensialet for fremtidig skader. Etter en samlet vurdering finner Miljødirektoratet ikke grunnlag for å iverksette skadefelling av bjørn i det aktuelle området på nåværende tidspunkt."

I sin vurdering av klagen sier Miljødirektoratet blant annet:

"Vi viser til vårt vedtak 14. april 2021, og ser at vi kunne ha viet noe mer tid til å fremheve de forhold som isolert sett kunne tale for å tillate skadefelling av bjørn i den aktuelle situasjonen og området. Det er lagt en rekke politiske føringer for rovviltforvaltningen, flere av disse er gjengitt i klagen. Miljødirektoratet er kjent med de politiske føringene og de er lagt til grunn ved vurdering av saken. Det er av betydning at dokumentene som er førende for forvaltningen leses i sin helhet, ettersom det for rovviltforvaltningen er lagt føringer med kryssende hensyn som må avveies. Vi finner innledningsvis også grunn til å påpeke at vårt utgangspunkt er at brunbjørn ble fredet i Kgl.res. 11. mai 1973, og at eventuelle vedtak om fjerning/felling, skjer etter konkrete interesseavveininger der en etter konkrete vurderinger av aktuell situasjon har funnet at hensynet til bjørn som fredet art, må vike til fordel for andre hensyn. Hovedregelen for forvaltninga av arten er at den er fredet, men det er etablert unntaksregler som gir mulighet for uttak der behovet anses stort, og forutsatt at gitte vilkår er oppfylt. Vurderinger av påført skade og skadepotensial er derfor sentralt ved vurdering av om skadefelling skal iverksettes.

Kadaverfunn

Statens Naturoppsyn (SNO) undersøkte en rein som var innmeldt som drept av fredet rovvilt 10. april 2021, rovbaseID K515107. Hovedhensikten med kadaverundersøkelser er å bekrefte eller avkrefte om bufe eller tamrein er drept av fredet rovvilt. Når det er mulig, skal spesifikk dødsårsak angis. SNO undersøkte kadaveret 11. april 2021 og har konkludert med at den aktuelle reinen døde etter skader påført av jerv, med vurdering "dokumentert". Vurderingskategorien "dokumentert" benyttes når indikasjonene på en dødsårsak er entydige og ikke kan forveksles med andre dødsårsaker. Klager bestrider konklusjonen fra SNO, og mener at det er vel så sannsynlig at skaden på det aktuelle dyret er påført av bjørn. SNO sine konklusjoner etter kadaverundersøkelser er ikke enkeltvedtak som kan påklages. Undersøkelsen ender opp med en underretning til dyreeier om konklusjonen. Det er imidlertid anledning til å gjøre en ekstra vurdering av de innsamlede data i saker der dyreeiere mener at konklusjonen som er satt er blitt feil. Og vi har i lys av informasjonen i klagen på vårt vedtak, bedt SNO om å gjennomgå informasjonene i den aktuelle kadaversaken på nytt. SNO har sett på saken på nytt, og har endt opp med samme vurdering. Direktoratet har ved vurdering av søknaden om felling av bjørn lagt til grunn at det ikke er påvist skade av bjørn på tamrein i kommunen denne våren, men at to skader ble påvist i juni 2020. Vi legger denne vurderingen til grunn også ved vurderingen av klagesaken.

Kalvingstid og kalvingsland

Vi har ved behandling av saken lagt til grunn informasjon i driftsplanen til Svahken sijte. I den står det at kalvene fødes i mai, og at brunsten er i perioden fra 15. september til 10. oktober som også tilsier kalving i mai. I klagen fremkommer det at kalvingstiden starter 25. april. Vi tar til etterretning at kalvingen forventes å starte noe tidligere i 2021, enn det som fremkommer av distriktets driftsplan. Vi legger likevel til grunn at hovedperiodene for kalving også inneværende år vil være mai måned. Videre har vi i behandlingen forholdt oss til kart over kalvingslandet til distriktet slik det er angitt i kart på www.kilden.nibio.no De registreringene som er gjort av bjørn i reinbeitedistriktet i løpet av våren 2021, er gjort dels innenfor og dels utenfor de områdene som er definert som kalvingsland. Men vi har vurdert at det er et visst potensiale for at bjørn kan komme til å oppholde seg i kalvingslandet i kalvingstiden, som er den tiden av året som bjørn anses å være mest skadelig for reindriften. Klager legger til grunn at uttak må utføres før kalvingen starter og at sporsnø vil være helt avgjørende for å kunne spore opp og felle bjørn som oppholder seg i området. Vi er uenige med klager i at sporsnø er en avgjørende faktor for å kunne lykkes med et uttak, men ser at

det å spore opp et bestemt skadevoldende individ vil være lettere dersom en har sporsnø. Det blir årlig felt skadegjørende bjørner på barmark i Norge. Det anføres også at eventuelt uttaket må gjennomføres før kalvingen starter. Dette for å unngå at selve operasjonen med et fellingsforsøk medføre følgeskader for reinflokkene, i den viktige pregningstiden. Vi ser at det her kan vært et forhold som vi ikke har lagt avgjørende vekt på. Praksisen på svensk side er at et betydelig antall bjørn har blitt tatt ut på skadefelling av hensyn til reindrift i mai måned de senere årene. Vi legger til grunn at det igjen vil bli et spørsmål om vurdering av kryssende hensyn, gitt at det er grunnlag for å tillate felling i kalvingstiden, der fordelene med å ta ut et eventuelt skadevoldende individ må veies opp mot ulempene med å skulle gjennomføre et fellingsforsøk.

Sikring av sørsamisk reindrift og dyrevelferd

Miljødirektoratet er godt kjent med føringene om å bidra til en forvaltning som sikrer den sørsamiske reindriften og dyrevelferd. Det er 14. og 15. april 2021 tatt beslutninger om uttak av jerv, mordyr og unger på to hilokaliteter innenfor Svahken sijte sine kalvingsområder. Vi er av den oppfatning at uttak av jerv fra disse lokalitetene, vil være av større betydning for å bidra til reduksjon i tapet av rein i distriktet, enn den her aktuelle søknaden om felling av bjørn. Vi viser også til informasjon over om kadaverfunn.

Regionalt bestandsmål er nådd

Vi kan slå fast at bestanden av bjørn i region 5 Hedmark er rapportert å være på måltallet for regionen – 3 årlige ynglinger. Nasjonalt er det fortsatt et stykke opp til bestandsmålet om 13 årlige ynglinger, fra rapportert status 2020 på 8,5 ynglinger.

Nødverge

Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. Dette er en selvstendig lovhjemmel i naturmangfoldloven § 17. Vedtak etter naturmangfoldloven § 18, har ikke til hensikt å redusere eller øke bruken av nødvergeretten. Avliving og forsøk på avliving med henvisning til nødvergeretten, skal straks meldes til politiet og vil bli fulgt opp av dem.

Flytting

Det anføres i klagen at det er begått saksbehandlingsfeil fordi flytting, ikke har vurdert. Vi er uenige i at dette er en feil ettersom kravet om å vurdere flytting først inntreffer når felling vurderes som aktuelt. I en situasjon der felling ikke innvilges er det slik vi forstår gjeldende føringer ikke noe krav om at flytting skal vurderes. Vi tiltrer klagers vurdering av innsatsen som ble gjort sommeren 2020, der det ble benyttet helikopter for å forsøke å skremme en bjørn vekk fra Svahjen sijte sine områder. Tiltaket fungerte rent praktisk, men gav en kortvarig effekt.

Svensk forvaltning

Vi er enige med klager i at norsk og svensk bjørneforvaltning er ikke helt lik. En vesentlig forskjell er at en i Sverige har en bestand av bjørn som er godt over det fastsatte minimumsnivået på 1400 bjørner. I Norge er vi godt under det nasjonalt fastsatte bestandsmålet på 13 årlige ynglinger. Dette medfører at det per i dag vil være et større handlingsrom for å gjøre uttak av bjørn i Sverige, enn det er i Norge.

Konklusjon

Miljødirektoratet har vurdert vedtaket av 14. april 2021 på nytt, men kan ikke se at det er kommet inn nye opplysninger som har avgjørende betydning for vår vurdering av saken. Vi

finner ikke grunnlag for å endre på vedtaket og sender med dette saken til Klima- og miljødepartementet for klagebehandling."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Saken er behandlet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold ([naturmangfoldloven](#)) §§ 18 første ledd bokstav b og 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt ([rovviltforskriften](#)) § 13, jf. §§ 1, 3 og 4. Departementet har, i henhold til naturmangfoldloven § 7, lagt prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 til grunn som en integrert del av avgjørelsen. Også forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 er trukket inn i skjønnsvurderingen.

På rovviltfeltet må forvaltningsmålet etter naturmangfoldloven § 5 ses i sammenheng med de vedtatte bestandsmålene som Stortinget har fastsatt for de fire store rovdyrartene, og skal forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. [Ot.prp. nr. 52 \(2008-2009\)](#) s. 376. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning er konkretisert i rovviltforskriften §§ 3 og 4 og de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. De nasjonale bestandsmålene er videre fordelt på de åtte forvaltningsregionene for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 5 (Hedmark) er det et mål om tre årlige ungekull av bjørn.

Departementet anser at kunnskapsgrunnlaget i hovedsak er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, og at kravet i naturmangfoldloven § 8 dermed er oppfylt. I denne saken foreligger det etter departementets syn tilstrekkelig kunnskap og føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 får mindre betydning.

Departementet skal i denne saken ta stilling til om man skal tillate uttak av vilt for å avverge skade på husdyr, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b:

*"Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse-innlandsfisk (...)
b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)."*

Naturmangfoldloven krever etter departementets vurdering at skadepotensialet er av et visst omfang og alvorlighetsgrad for at felling skal kunne tillates, jf. også uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling 15. desember 2016 der de skriver "...må det etter vår mening legges til grunn at loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje".¹ Bestemmelsen er utformet med sikte på å gjennomføre [Bernkonvensjonen](#) artikkel 9 nr. 1, jf. naturmangfoldlovens forarbeider (Ot.prp. nr.52 (2008-2009)). Bestemmelsen må derfor tolkes på bakgrunn av konvensjonsbestemmelsens innhold. Også det generelle prinsippet om at norsk rett forutsettes å være i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser, tilsier en slik fortolkning. Artikkel 9 nr. 1 åpner for felling av vilt for å avverge "alvorlig skade" på blant annet husdyr og tamrein, så fremt visse vilkår er tilfredsstillt. Ordet "alvorlig" innebærer krav til et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad. Også konvensjonens verneformål trekker i retning av at det må være tale om fare for kvalifisert skade.

På vedtakstidspunktet var det, som Miljødirektoratet viser til, ikke påvist skader på tamrein forvoldt av bjørn i 2021, men det ble påvist to skader på tamrein forvoldt av bjørn i juni 2020. Det er gjort kadaverfunn i 2021 som ifølge SNO er dokumentert tatt av jerv.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/-18---lisensfelling-av-ulv/id2526171/>

Departementet støtter Miljødirektoratets vurdering av at det normalt skal være en akutt skadesituasjon eller et potensial for fremtidig skade av et visst omfang for å tillate skadefelling. Det at det i 2020 er påvist to skader av bjørn er ikke tilstrekkelig til å iverksette felling nå.

Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf. naturmangfoldloven § 10, foreligger det statusrapporter og annen vitenskapelig kunnskap som medfører at vi har betydelig kunnskap om den samlede belastningen artene utsettes for. Ut over enkelte påkjørsler og tilfeller av sykdom skjer avgangen av bjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling. Departementet finner på bakgrunn av ovennevnte at skadevilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b ikke er oppfylt i dette tilfellet.

Da vilkåret om skade ikke er oppfylt, har ikke departementet vurdert nærmere vilkårene om at felling ikke skal true bestandens overlevelse og om det foreligger andre tilfredsstillende løsninger enn felling, jf. naturmangfoldloven § 18 annet ledd.

Når det gjelder de enkelte klagegrunnene viser departementet til at disse er grundig vurdert av Miljødirektoratet, og departementet slutter seg til det som er sagt. Blant annet vil vi understreke at vi ikke har noen grunn til å betvile SNO sin vurdering og klassifisering av kadaverfunn i april 2021 når de klassifiserer det som "dokumentert" tatt av jerv.

Departementets konklusjon

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratets vedtak av 14. april 2021 om avslag på søknad om forebyggende felling av bjørn i deler av region 5. Departementet har lagt vekt på at det på vedtakstidspunktet ikke forelå noen akutt skadesituasjon, og at det heller ikke forelå et fremtidig skadepotensiale av tilstrekkelig omfang til å åpne for felling. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Torkel Ramberg
spesialrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi
Miljødirektoratet
Rovviltnemnda i region 5
Statsforvalteren i Innlandet